Valtioneuvoston kanslia NEUVOSTORAPORTTI VNEUS2017-00063

VNEUS Keskinen Satu(VNK) 27.01.2017

Asia
EU; epävirallinen eurooppaministerikokous 23.-24.1.2017 Maltalla

Kokous
Epävirallinen eurooppaministerikokous 23.01.2017 - 24.01.2017

Kokouksessa käytiin keskutelu Maltan puheenjohtajakauden prioriteeteista, sekä yhteisestä eurooppalaisesta tulevaisuudesta.

Puheenjohtajamaan keskeisimmät prioriteetit (muuttoliike, turvallisuus, sisämrkkinat) saivat jäsenmailta laajan kannatuksen. Sekä komisson että useimpien jäsenmaiden puheenvuoroissa muuttoliikkeeseen vastaamista pidettiin keskeisimpänä haasteena. Jatkotyössä tarvitaan sekä sisäisiä että ulkoisia toimia. Myös yleisesti nähtii tarve kansalisten turvallisuudentunteen vahvistamiseen. Kaikissa puheenvuoroissa korostettiin tarvetta edelleen kehittää sisämarkkinoiden toimintaa, etenkin digitaalisia sisämarkkinoita ja palveluita. Kaikissa näissä prioriteeteissa eteneminen on keskeinen keino kansalaisten luottamuksen vahvistamiseksi.

Tulevaisuuskeskustelu oli yleisten asioiden neuvoston kontribuutio Maltalla 3.2. järjestettävän epävirallisen päämieskokouksen valmisteluihin. Keskustelussa korostui EU:n tarve vasta kansalaisten turvallisuuteen ja talouteen liittyviin huoliin. Vaikeassa tilanteessa yhtenäisyyden säilyttäminen on erityisen keskeistä.

Maltan puheenjohtajuuskauden prioriteetit (läsnä hakijamaat)

Puheenjohtaja esitteli Maltan puheenjohtajakauden prioriteetteja. Muuttoliike on ykkösprioriteetti, lisäksi turvallisuus, terrorismin vastainen taistelu ja sisämarkkinoiden kehittäminen ovat puheenjohtajakauden ohjelman keskiössä.

Komissio korosti muuttoliikekriisin ratkaisun tärkeyttä, etenkin reiteillä joita ei ole onnistuttu tukkimaan (ml. Libya). Olisi tärkeää että pj-maa etenisi seuraavien parin kuukauden aikana sekä sisäisessä että ulkoisessa ulottuvuudessa. Komissio piti erityisen tärkeänä tukea vastaanottavien maiden ohella myös lähtömaita. Palautusten nopeuttaminen on erittäin keskeistä. Muuttoliikkeen hoito on tärkein kysymys EU:n uskottavuudelle kansalaisten silmissä.

Jäsenmaiden kesken oli muuttoliikkeen osalta laaja yhteisymmärrys tilanteen merkittävyydestä koko EU:lle. Puheenvuoroissa korostui tarve laajalle ja monimuotoiselle solidaarisuudelle ja useille toisiaan täydentäville keinoille tilanteen hallitsemiseksi. Keskustelua sisäisen taakanjaon yksityiskohdista ei

käyty. Yksittäiset jäsenmaat toivat kuitenkin esiin haluttomuutensa laajempaan taakanjakoon, kun taas muutamat esittivät selkeitä vaatimuksia etenemisestä jäsenmaita sitovan taakanjaon suuntaan.

Puheenvuoroissa muuttoliikkeen ulkoisesta ulottuvuudesta korostui keskisen-Välimeren reitin haasteisiin vastaaminen. Useissa puheenvuoroissa nostettiin esiin yhteistyön vahvistaminen Libyan kanssa, vaikka tilanne onkin erittäin hankala maan sisäisen tilanteen johdosta. Muutamat jäsenmaista alleviivasivat tässä yhteydessä tulevan Maltan päämieskokouksen jatkolinjausten merkittävyyttä.

Myös Italian toimia kiiteltiin. Kasvavista tulijamääristä huolimatta rekisteröinti ja muut maahantuloon liittyvät menettelyt ovat toimineet.

Myös EU-Turkki –järjestelyn toimivuutta kiiteltiin useissa puheenvuoroissa. Molemmat osapuolet vakuuttivat sitoutumistaan järjestelyyn.

Useissa puheenvuoroissa myös kiinnitettiin huomiota palautusten tehottomuuteen. Nykyisellään Eurooppaan jää aivan liian suuri määrä kielteisen turvapaikan saaneita henkilöitä. Palautusten edistäminen edellyttää pitkäjänteistä työtä, jossa otetaan huomioon lähtömaiden erilaiset ominaispiirteet. Tältä osin tarvitaan sekä EU:n yhteisiä että yksitäisten jäsenmaiden omia toimia.

Kaikissa käytetyissä puheenvuoroissa kiiteltiin Maltaa sisämarkkinoiden kehittämispyrkimyksistä. Keskustelussa korostui jäsenmaiden yhteinen näkemys sisämarkkinoista EU:n keskeisimpänä saavutuksena. Tällä on myös suuri merkitys kansalaisten arjelle ja sitä kautta koko EU:n uskottavuudelle. Etenkin digitaalisten sisämarkkinoiden potentiaalia on hyödynnettävä. Tässä yhteydessä esiin nousivat mm. roaming, ”free flow of data” ja maantieteellisten rajoitusten poistaminen. Myös palvelusektorin merkitystä korostettiin.

Muutamat puhujat näkivät myös muuttoliikekriisillä ja sisämarkkinoilla yhteyden, ainakin kansalaisten mielissä. Esiin nousi huoli että kansalaisten sisämarkkinamyönteisyys pienenee jos muuttoliikekriisi pitkittyy, vaikka turvapaikanhakijat eivät olekaan sisämarkkinaoikeuksiaan käyttäviä EU-kansalaisia. Tässä on myös viestinnällinen haaste.

Muutamissa puheenvuoroissa esiin nousi pyrkimys tiiviimpään puolustusyhteistyöhön. Myös hybridiuhkiin vastaaminen mainittiin. Tässä yhteydessä esiin nousi lisäki terrorisminuhkaan vastaaminen.

Muutamat jäsenmaat nostivat puheenvuoroissaan esiin tarpeen edetä energiaunionnin osalta.

Useissa puhevuoroissa korostui yleinen tarve EU:n yhteisten arvojen puolustamiselle. Kun epävakaus ja yllätyksellisyys nousevat EU:n ulkopuolella, on erityisen tärkeää suojella esimerkiksi erilaisten vähemmistöjen oikeuksia. Etenkin oikeusvaltioperiaatteen merkittävyyttä korostettiin.

Puheenjohtajan yhteenvedossa todettiin erittäin laaja konsensus Maltan puheenjohtajuuskauden prioriteeteille.

EU:n tulevaisuus

Avauspuheenvuorossaan puheenjohtaja korosti uudistustarvetta, kuitenkin nykyisten sopimusten ja järjestelyjen puitteissa. Yhtenäisyys on keskeistä. Maltan päämieskokous tulee jatkamaan siitä mihin Bratislavassa jäätiin. Prosessi tulee saada päätökseen Roomassa.

Komission puheenvuorossa muistutettiin jo pitkään jatkuneesta talouden kriisistä, joka vaikuttaa vahvasti kansalaisten elämään mm. työllisyyden kautta. On luonnollista että tunnetaan pelkoa ja epävarmuutta. Lisäksi Brexit muuttaa ajattelua – yksi keskeistä kumppaneista on lähdössä. Valtaosa briteistä toivoo EU:lle menestystä, mutta on myös pieni mutta äänekäs joukko joka toivoo koko EU:n epäonnistumista. Tämä ilmiö on tunnistettava. Myös EU:n sisällä on ”kaksinaamaisuutta”- yhdessä EU:ssa sovituista asioista puhutaan pääkaupungeissa erilaisia totuuksia. Tämä vähentää EU:n uskottavuutta ja kansalaisten luottamusta.

Myös jäsenmaiden puheenvuoroissa korostui kansalaisten kokemat erilaiset pelot (mm. terrorismi, työttömyys), joihin EU:n on osaltaan vastattava. Yleistä turvallisuudentunnetta on vahvistettava ja tässä yhteydessä alleviivattiin mm. rajaturvallisuutta ja puolustusyhteistyön vahvistamista.

Useissa puheenvuoroissa korostui tarve keskittyä entistä enemmän asioihin joissa EU-välineillä saavutetaan lisäarvoa. Sisämarkkinoiden kehittäminen nähtiin sekä yritysten etuna, mutta myös kansalaisille keskeisenä asiana jolla voidaan vähentää taloudellista epävarmuutta. Vielä Brexitin jälkeenkin EU on globaalien markkinoiden suurin toimija.

Keskustelussa korostui myös ripeän etenemisen tarve. Vaikka käsillä on merkittäviä vaaleja, ei suurien kysymysten kanssa voida jäädä odottamaan.

Muutamat jäsenmaat nostivat sosiaalinen osallisuuden lisäämisen keskiöön. Myös sosiaalisen ulottuvuuden vahvistaminen oli mukana useammassakin puheenvuorossa. Tosin muutamat jäsenmaat totesivat asian olevan selkeästi jäsenmaiden näkemyksiä jakava, eikä siten tässä yhtenäisyyttä tavoittelevassa tilanteessa ajankohtainen.

Suomen puheenvuorossa korostettiin etenemistä tulevaisuuskeskustelussa nykyisten sopimusten pohjalta. Oleellista on keskittyä muuttoliikkeen hallintaan, investointien edistämiseen, sekä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden vahvistamiseen. Etenkin korostettiin turvallisuus- ja puolustusyhteistyön kehittämistä joulukuun Eurooppa-neuvoston kirjausten pohjalta. Esiin nostettiin myös tulevat rahoituskehysneuvottelut ja niiden uudenlainen merkitys Brexitin ja uusien rahoitustarpeiden myötä.

Suomen edustajat

VSI Samuli Virtanen, yp. Satu Keskinen, yp. Vesa Liikanen / VNK

Asiakirjat

Puheenjohtajan tausta-asiakirja kokoukseen.

Liitteet

Viite

Asiasanat	EU:n tulevaisuus
Hoitaa	**VNK**

Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TULLI, UM, VM, YM